

ПЕРЕВАГИ КООПЕРАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В. А. Довженко, к. е. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено переваги кооперації задля економічного зростання сільських територій. Ідентифіковано основні проблеми функціонування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на сучасному етапі.

Постановка проблеми. Сільський розвиток в Україні обумовлений довготривалим впливом глибоких деструктивних порушень соціально-економічних процесів, тому нинішній етап розвитку сільських територій характеризується погіршенням економічної, соціальної, демографічної та екологічної ситуації. Розвиток агробізнесу частково вирішує проблеми сільської громади, надаючи селянам робочі місця та підтримуючи окремі об'єкти інфраструктури. В умовах здійснення політики децентралізації кооперація створює передумови для формування конкурентного підприємницького середовища та розвитку територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових досліджень, що висвітлюють розробку загальних проблем, пов'язаних з розвитком сільських територій та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, слід назвати праці таких дослідників: І. Абрамова, П. Березівський, О. Бородіна, О. Булуй, В. Зіновчук, Т. Зінчук, І. Коновалов, В. Липчук, В. Месель-Веселяк, О. Попова, І. Прокопа, П. Саблук, В. Цибуляк, В. Юрчишин та ін. Однак, окремі сільські громади не мають достатньо знань та інформації, щоб усвідомити взаємозв'язок між існуючими проблемами розвитку території та діяльністю того чи іншого кооперативного утворення. Це зумовлює необхідність у науковому обґрунтуванні переваг сільськогосподарської кооперації та розробці відповідних інформаційно-консультаційних ресурсів щодо роботи з сільськими громадами.

Мета і методика дослідження. Метою даного дослідження є вивчення перспектив та потенціалу сільськогосподарської обслуговуючої кооперації у відродженні та сталому зростанні сільських територіальних громад. У процесі дослідження використано абстрактно-логічний метод дослідження, методи індукції і дедукції, узагальнення, системного аналізу явищ, що вивчаються, синтезу.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день кооперативний рух поширений майже у всіх прогресивних країнах світу, адже у кінцевому результаті він дає переваги не лише учасникам об'єднання, а й економіці країни в цілому [1]. Якість життя та добробут сільського населення безпосередньо залежить від моделі управління сільським розвитком, яка буде враховувати потужний природний та людський потенціал, наявні соціально-економічні та екологічні проблеми. Світовий досвід свідчить, що сільськогосподарська обслуговуюча кооперація є ефективним інструментом економічного зростання сільських територій.

В умовах проведення політики децентралізації для сільських громад створено достатньо фінансових інструментів для свого розвитку. Набуття більшої самостійності громадами внаслідок децентралізації передбачає створення нових робочих місць на селі та сприяти розвитку інфраструктури населених пунктів. Тобто децентралізація має на меті навчити громадян взаємодіяти між собою без посередництва влади різних рівнів і одним із таких способів є сільськогосподарська кооперація.

Кооперування дрібних сільськогосподарських товаровиробників, зокрема фермерських господарств та особистих селянських господарств, сприяє їх трансформуванню в товарні господарства, а також посиленню їх конкурентоспроможності,

отримання додаткових прибутків від участі у вертикальній інтеграції, протистояння спекулятивному посередництву, приєднанню до великомасштабного агробізнесу і використання професійного управлінського персоналу, поділу ризику і відповідальності.

Перевагами кооперації в сталому розвитку сільських територіальних громад можна визначити [1, 2, 3, 4, 6]:

- навчити селян спільно працювати та реалізовувати проекти з розвитку власних сіл. Кооперація дозволяє і допомагає проявити більшу активність місцевої влади та привчити громадян до власного автокерівництва й автодисципліни, що дуже важливо у процесах політичної децентралізації;

- створення додаткового джерела фінансування. Новостворені об'єднані територіальні громади наряду зі свободою у розпорядженні коштами власних скарбниць отримали ще й необхідність самостійно шукати джерела їх наповнення. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи можуть допомогти у створенні нових робочих місць у селах та підвищити рівень фінансової спроможності селян;

- створення нових робочих місць. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Покрова» на Львівщині, у 2011 р. заснувало 50 жителів сіл Заболотці, а також Великі Переліски та Лугове. Так одразу вдалося створити робочі місця для жителів трьох сіл, а з часом кількість членів кооперативу збільшилась до 250 чоловік. Кооператив дає роботу жителям одразу всієї Заболотівської об'єднаної територіальної громади, до якої входять 10 сіл;

- збільшити власні прибутки, зменшуючи витрати. У 2015 р. у Хмельницькій області був заснований Перший національний аграрний кооператив. Протягом одного року кооператив об'єднав 4500 членів із 300 сіл у чотирьох областях України. Кооператив дає можливість розвивати господарство у різних напрямках: м'ясне та молочне скотарство, вирощування органічних культур, спельти, заготівля яблук, гарбузів, цукрових буряків. Участь у кооперативі дозволила селянам втричі збільшити доходи своїх родин. Переваги, які відчули люди вже на початковому етапі, стали стимулом для подальшого росту;

- сприяння розвитку соціальної інфраструктури громади. Кооперативом «Покрова» у 2015 р. за власні кошти проведено модернізацію вуличного освітлення у всіх селах Заболотівської громади, а також у 2016 р. взято участь у співфінансуванні мікропроектів з підвищення енергоефективності будівель лікарень та шкіл Заболотівської громади.

Незважаючи на всі переваги сільськогосподарської обслуговуючої кооперації її становлення в нашій країні відбувається досить повільно, що

пов'язано з низкою проблем та перешкод, серед яких недосконале законодавство, відсутність державної підтримки, недовіра селян [3, 4, 5]. Тому, на сьогодні важливо створити умови для успішної реалізації кооперативної ідеї в українському селі, зокрема здійснити певну роботу щодо удосконалення законодавства, проводити просвітницьку роботу серед молоді, реалізовувати навчальні та інформаційно-дорадчі проекти для спеціалістів та ініціативних сільських жителів.

Висновки. Отже, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація відіграє особливо важливу роль в економічному зростанні сільських територій в умовах здійснення політики децентралізації. Незаперечною є також велика соціальна необхідність подібних угруповань на селі, адже їх діяльність спрямована на вирішення проблем безробіття, підвищення рівня доходів та розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів. Тобто функціонування кооперативів сприятиме покращанню якості життя населення сільських територіальних громад та забезпечить їх сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Гордійчук А. Кооперація – шлях до відродження українського села [Електронний ресурс] / А. Гордійчук. – Джерело доступу: http://24tv.ua/andriy_gordiychuk_tag5426?utm_source=seocopy.
2. Децентралізація через кооперацію, або як громада замінює державу [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/decentralizacia-cerez-kooperaciju-abo-ak-gromada-zaminue-derzavu>.
3. Довженко В. А. Стан та проблеми розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на Житомирщині / В. А. Довженко // Кооперативні читання: 2016 рік: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 16 черв. 2016 р.). – Житомир: ЖНАЕУ, 2016. – С. 54–58.
4. Кооперація – пріоритет №1 у стратегії розвитку громад [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://mitsna-gromada.org.ua/news/kooperatsiya-prioritet-1-u-strategiyi-rozvitku-gromad.html>.
5. Роз'єднує аграріїв: що заважає розвитку кооперативів? [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://agro-online.com.ua/uk/public/blog/3129/details/>.
6. Свереда З. Скоро розпочнеться зворотній процес, коли молодь з міста їхатиме працювати у село [Електронний ресурс] / З. Свереда. – Джерело доступу: <https://agropolit.com/interview/21-zinoviy-svereda-skoro-rozpochnetsya-zvorotniy-protses-koli-molod-z-mista-yihatime-pratsyuvati-u-selo>.